

Riksdagens protokoll

2003/04:79

Tisdagen den 9 mars

Kl. 14.00 – 15.54

Protokoll
2003/04:79

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 1, 2 och 3 mars.

2 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 11 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Lars-Erik Lövdén, utrikesminister Laila Freivalds, statsrådet Ulrica Messing, statsrådet Hans Karlsson och statsrådet Barbro Holmberg.

3 § Meddelande om ändringar i kammarens ärendeplan

Förste vice talmannen meddelade att ett meddelande om ändringar i kammarens ärendeplan *onsdagen den 10 mars* och *torsdagen den 29 april* delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2003/04:323

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:323 av Tobias Billström om Skolverket

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. resor och plenifri vecka i riksdagen.

Stockholm den 5 mars 2004

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Birgitta Ohlsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att, som hon uttrycker det, återställa förtroendet för den svenska utrikespolitiken, samt om jag är beredd att medverka till striktare regler för medföljande representation från regeringen vid statsbesök.

Frågan gäller statsbesöket i Brunei som följde på statsbesöket i Vietnam i början av februari. I interpellationen hänvisar Birgitta Ohlsson till kungens, som hon säger, positiva uttalande bland annat om sultanens närhet i förhållande till folket, trots rapporter om bristen på medborgerliga och politiska rättigheter och demokrati i Brunei. Hon hänvisar vidare till att jag själv och två statssekreterare deltog i Vietnambesöket, medan i Brunei statssekreteraren i Miljödepartementet deltog.

Låt mig först konstatera att statsbesök är ett besöksutbyte mellan statschefer, ett symboliskt och traditionellt inslag i länders utrikesrelationer. Ett statsbesök ger tillfälle att öka den ömsesidiga kunskapen om länderna. Erfarenheten visar att det kan erbjuda goda möjligheter att främja handels- och kulturutbyte. Inte minst ges också tillfälle till dialog mellan politiska företrädare om aktuella frågor, vare sig ståndpunkterna är samstämmiga eller skiljaktiga.

Detta är förutsättningarna för ett statsbesök. Det handlar om ett sammansatt arrangemang av ceremoni, främjande och allvarsord, där deltagarna har olika roller att fylla.

Birgitta Ohlssons fråga om åtgärder för att återställa förtroendet för den svenska utrikespolitiken måste förutsätta att förtroendet har lidit skada. Någon sådan skada har emellertid inte uppstått.

Vid statsbesök ansvarar regeringens representant för de politiska inslagen i besöksprogrammet. I Brunei talade statssekreteraren i Miljödepartementet således å regeringens vägnar. Detta förhållande stod helt klart för de bruneiska värdarna vid programläggningen. Miljöfrågor hade tidigt i planeringen identifierats som ett ömsesidigt intresse, varför det var naturligt att vända sig till Miljödepartementet när regeringens deltagande i besöket lades fast.

Jag kan försäkra att statssekreteraren i sina samtal med bland andra statssekreteraren i Bruneis utrikesministerium och med landets högste åklagare tog upp behovet av konstitutionella reformer i Brunei och uppmanade till ratifikation av ytterligare internationella konventioner om mänskliga rättigheter. I svaren bekräftades att Brunei känner till omvärldens kritik, och det anfördes att en process är i gång, även om den tar tid. Statssekreteraren inbjöd till fortsatt dialog.

Mot bakgrund av rapporter om bristande respekt för mänskliga fri- och rättigheter framhöll vidare statschefen i sitt officiella tal i Brunei att grundläggande värden som demokrati, rättssamhälle och mänskliga rättigheter utgör förutsättningar för utvecklingen av en nation och dess strategi för att möta utmaningarna i dagens globaliserade värld.

Kungen har beklagat att hans uttalande om öppenheten i landet vid en pressträff, som svar på en fråga om hans samvaro med sultanen, har kommit att missförstås. I pressmeddelande och i samtal med statsministern har kungen klarlagt att han med lojalitet och av egen inre överty-

gelse företräder de höga värderingar som Sveriges grundlagar vilar på. Därmed bör just denna sak anses utagerad.

Den senaste tiden har också uppmärksammats det informationsmaterial som UD sammanställer och som deltagarna i delegationen till Brunei erhållit. Jag finner anledning att här klargöra vad som gäller beträffande detta material.

Inför statsbesök sammanställs faktaunderlag som ska ge en balanserad och allsidig bild av förhållandena i besökslandet. Bland annat ingår texter med översikter av politiska och ekonomiska förhållanden samt i förekommande fall en redovisning av MR-situationen. Även texter från organisationer utanför Regeringskansliet infogas i materialet. Härutöver utarbetas underlag till det anförande som statschefen håller och de samtal den svenska regeringens representant för. Det är i dessa underlag som den svenska regeringens syn på förhållandena i besökslandet återges.

Allt sammantaget är jag stärkt i min inställning att statsbesök som nyttjas på rätt sätt utgör värdefulla instrument i främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter. Vi bör därför fortsätta att bejaka statsbesök också i länder som inte i allt uppfyller våra höga krav.

Med tidens gång och efter många statsbesök ter det sig naturligt att göra en översyn av statsbesöken och dessas förberedelser. En sådan inleddes redan i höstas. Jag ser inga behov av stora förändringar, men vissa förbättringar är givetvis möjliga att göra. Bland det som kommer att tas upp finns också principen om statsråds deltagande i statsbesöken.

Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka utrikesministern för hennes svar. Några frågor kvarstår dock, som jag hoppas att denna interpellationsdebatt ska bringa klarhet i, vad gäller framtida rutiner för svenska statsbesök.

I Sverige har vi sedan 1971 en Torekovkompromiss som stadgar att den icke folkvalde statschefen inte får uttala sig politiskt. Ändå har det skett vid flertalet tillfällen. Uttalandet i Brunei var ett av dessa. Att så öppet tala väl om den diktatoriska sultanen i Brunei var mycket negativt, och vi har sett följderna.

För att enklast undvika denna typ av fadäser i framtiden – vi vet hur diktaturländer använder sig av västerländska demokratier för att göra inhemska PR-kupper vid utländska statsbesök – bör några rutinändringar göras.

Det är intressant att när den norske kungen avlägger statsbesök är alltid utrikesministern med. Ofta följer även andra ministrar med som kan passa den norska nationens intressen beroende på vilka frågor som ska tas upp, framför allt för att kunna svara på politiska frågor och bemöta politiska debatter där det handlar om tydliga skiljelinjer mellan demokrati, diktatur och brott mot mänskliga rättigheter.

Efter kungafadäsen i Brunei uttryckte statsminister Göran Persson stöd för just den linjen: Måhända bör det bli praxis i framtiden att ministrar är med. Men i utrikesministerns svar skriver hon att det ej behövs några större förändringar. Jag undrar: Vad är det för linje som gäller för den socialdemokratiska regeringen? Kommer kungen att ha med sig medföljande ministrar vid framtida statsbesök?

Svar på
interpellationer

Jag vill också ta upp den promemoria från Utrikesdepartementet som vi kunde få läsa drygt två veckor efter kungens uttalande om Brunei. Där gick att läsa: Sultanen av Brunei har uppmuntrat till ökad öppenhet och ekonomiska reformer samtidigt som han värnat om politisk stabilitet. Han uppges personligen ta del av förhållandena på olika håll i samhället genom att göra personliga besök på myndigheter, skolor, sjukhus, i byar med mera.

Det liknade ganska mycket de ord vi fick höra av kungen. Två fel gör ju inte ett rätt – kungen borde inte ha uttalat sig alls politiskt. Han bröt mot Torekovkompromissen och det vi beslutat i denna kammare. Men det är ganska anmärkningsvärt att dessa positiva rader från UD ändå fanns med.

Grova brott mot mänskliga rättigheter är nämligen vardag i Brunei. Det är bara att besöka någon av de stora internationella människorättsorganisationerna så kan vi se dessa brott. Den senaste veckan har vi kunnat läsa i internationell press hur sultanen av Brunei har fängslat människor på mycket godtyckliga grunder för att de kritiserat hans familj personligen. Det är anmärkningsvärt att Sverige inte har en skarpare linje.

Det är väldigt allvarligt om vår statschef uppträder i andra länder som om han för ett slags privat utrikespolitisk linje i förhållande till främmande makt, men det är också intressant att Utrikesdepartementet och regeringen inte varit tillräckligt skarpa. Jag hade som folkvald politiker förväntat mig att få höra mera fördömande ord från utrikesministerns och statsministerns sida.

Jag undrar om utrikesministern nu i efterhand anser att man från Sverige varit tillräckligt skarp i kritiken av denna diktatur, Brunei. Och om, som utrikesministern sade i sitt svar till mig nyss, det inte har varit någon utrikespolitisk kris över huvud taget och att detta i många fall bör tystas ned, varför tycker hon då eventuellt att vi ska göra en del förändringar, om det inte har varit någon stor fadäs alls?

Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det har nu gått några veckor, och jag tycker att det finns en fråga som bör diskuteras, mot bakgrund av kungens mycket begränsade möjligheter att gå i svaromål. Det fanns en UD-text på någon sida som beskrev Brunei på ett sätt som var snarlikt det kungen hade i den olycksaliga intervjun. Det kungen sade var olämpligt, men var han inspi-rerad, understödd av en olämplig UD-text?

Vi fick ett väldigt medieuppbud som jagade både alla ledande politiker och statschefen för uttalanden efter den här intervjun. Då är frågan: När kände Laila Freivalds och Göran Persson till att det fanns den här snarlika texten i UD:s underlagsmaterial? Man måste klara ut den frågan. Jag hoppas verkligen inte att Laila Freivalds och regeringen ställde ut kungen till allmän ”skamning” i medierna, bland annat genom att vägra att kommentera intervjun, om man hade vetskap om att det i det material som utrikesministerns eget departement, UD, hade producerat fanns en text som i ordval var snarlik den som kungen hade använt.

Avstod Laila Freivalds och Göran Persson från att upplysa medierna om UD-textens existens? Om regeringen, Utrikesdepartementet, hade upplyst om detta så hade naturligtvis mediernas fokus flyttats från kungens felsteg till UD:s och regeringens ansvar.

Alltså, när visste Laila Freivalds och Göran Persson att det i UD-pärmen fanns en text som var snarlik kungens uttalande? Varför sade ni det då inte omedelbart? Eller visste ni inte om det förrän det publicerades i Svenska Dagbladet den 25 februari, det vill säga drygt två veckor efter det att intervjun gjordes?

Det här är viktigt, för vi måste veta om regeringen utsatte kungen för ett fullskaligt mediedrev trots att man visste att UD kunde ha haft en del av ansvaret för detta drev, om man så att säga dolde UD-texten för att rädda sitt eget skinn. Det hade varit osjyst även mot allmänheten, men inte minst mot kungen, därför att han har mycket begränsade möjligheter att gå i svaromål i en sådan här situation.

Anf. 4 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Birgitta Ohlsson tar upp frågan angående statsbesöket i Brunei och undrar vilka åtgärder utrikesministern avser att vidta för att återställa förtroendet för den svenska utrikespolitiken. Hon tar också upp frågan om striktare regler för medföljande representation.

Jag kan hålla med om att kungens uttalande var olyckligt. Men just det uttalandet skapade knappast en större förtroendekris i svensk utrikespolitik. Det finns i så fall flera andra frågor av större dignitet att ta upp.

Vidare har Folkpartiet mig veterligen aldrig förut intresserat sig för det lilla sultanatet Brunei, åtminstone inte via någon motion. Däremot har Folkpartiet, liksom alla vi andra, stort engagemang i frågan angående mänskliga rättigheter. Brunei är inte något gott exempel på vare sig existensen av demokrati eller mänskliga rättigheter.

Tyvärre får man ibland känslan av att det här inte handlar om Bruneis folk utan om egna särintressen, för att egentligen belysa frågan om monarkins vara eller icke vara.

Herr talman! Monarkin har funnits i ett antal sekler och i sin nuvarande omfattning tjänat det svenska folket väl. Jag ser ingen anledning att ändra det statsskicket. Tanken med att ha en kung eller drottning måste vara att han eller hon på ett neutralt, icke-politiskt sätt ska representera Sverige, personifiera Sverige. Men de som vill ändra statsskicket upprepar som ett mantra att det är odemokratiskt med en människa som ärver sin position. Är det inte minst lika odemokratiskt att välja en politiskt tillsatt representant för Sverige, när kanske hälften av folket inte vill stå bakom de politiska åsikter den valda personen har?

Herr talman! För att återvända till mänskliga rättigheter, som jag tycker bör vara huvudfrågan i denna interpellationsdebatt, vill jag ställa frågan till utrikesministern: Vad avser utrikesministern att göra för att öka friheten för folket i Brunei?

Anf. 5 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Det här kan, om det vill sig illa, utvecklas till en debatt om huruvida vi ska ha republik eller monarki, och det är inte avsikten med den här interpellationen, har jag förstått. Jag vill tala om för Ewa Björling att Folkpartiet står bakom Torekovuppiggörelsen. Vi stöder det nuvarande statsskicket. Det gör även jag.

Jag har ett par frågor med anledning av svaret på Birgitta Ohlssons interpellation. Det gäller talet som kungen höll i Brunei. Utrikesministern säger att statschefen framhöll i sitt officiella tal i Brunei att ”grund-

läggande värden som demokrati, rättssamhälle och mänskliga rättigheter utgör förutsättningar för utvecklingen av en nation och dess strategi för att möta utmaningarna i dagens globaliserade värld". Jag har gått in på UD:s hemsida och läst de två tal som kungen höll. I det tal han höll i Vietnam sade han precis det här. Men jag kan inte minnas att jag såg att han sade det också i talet i Brunei. I talet i Brunei uppehöll han sig väldigt mycket kring miljöfrågor. Jag kan minnas fel, och det är det jag vill få belagt av utrikesministern. Jag vet att jag tänkte att det var märkligt att han inte tog upp det i Brunei. Men jag kan ha fel, och jag vill alltså få belägg för att han verkligen sade precis samma sak som han uppenbarligen sade i talet i Vietnam.

Sedan är jag också intresserad av att veta hur regeringen handlägger en begäran från kungen om olika besök. Vi vet att kungen själv hade begärt att få göra statsbesöket i Brunei. Jag undrar om det är vanligt att kungen kommer med önskemål om statsbesök och om det i så fall förekommer att regeringen säger nej.

Anf. 6 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Jag har sagt det förr, och jag vill gärna upprepa det än en gång: Jag tycker att det här har blivit en storm i ett vattenglas. Vissa folkpartister och miljöpartister och en del journalister har dragit upp det här till en storleksordning som det inte förtjänar, faktiskt också understödda av vissa statsvetare som mot bättre vetande har börjat tala om konstitutionell kris. Det handlar inte om det.

Det är en storm i ett vattenglas. Jag vill gärna rikta mig till utrikesministern och säga att jag förvånar mig över en sak. Om nu regeringen finner det viktigt med Brunei – lika viktigt som Vietnam – så borde man ha skickat med någon minister till Brunei för att också där understryka regeringens syn på mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling.

Herr talman! Å andra sidan blev besöket i Vietnam, som föregick besöket i Brunei, inte alls uppmärksammat i den utsträckning som bort vara fallet. Sverige har haft diplomatiska förbindelser med Vietnam i över 35 år och lagt ett antal miljarder i biståndspengar. Vad har vietnameserna fått ut av det, när har det redovisats för svenska folket och på vilken detaljnivå? Det finns ingen rim och reson, ingen proportion i den här debatten. I stället har man fokuserat på ett litet sultanat i en enklav i Malaysia på Borneo som Sverige inte har haft några direkt långvariga förbindelser med på samma sätt som med Vietnam. Frågan om Vietnam borde ha uppmärksammat betydligt mer än vad som är fallet.

Jag ser att utrikesministern säger i svaret att vissa förbättringar kan göras när det gäller att förbereda statsbesöken i framtiden. Jag hälsar det med glädje. Det är väl bra. De förbättringarna borde bland annat ta sikte på att regeringen i så fall skickar med en minister nästa gång man åker till små länder med bara 300 000–400 000 medborgare, lägger större diplomatisk tyngd vid det och inte låter statschefen figurera i regeringens ställe. Ta med sig det och fundera lite på Gustav Adolfs torg över hur man på lämpligaste sätt ska ge mera tyngd åt regeringens utrikespolitik även i små länder typ sultanat.

Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Får jag först klara av Birgitta Ohlssons fråga om huruvida det ska följa med en minister vid statsbesök eller inte. Birgitta Ohlsson åberopade Norge som alltid har med en minister. Det har faktiskt vi också. Jag har gått igenom den historia vi har när det gäller statsbesök. Det är praxis i Sverige att det alltid följer med en minister vid statsbesök. Oftast är det utrikesministern men ibland har det bedömts vara lämpligt att det är någon annan minister. Statsbesöket i Brunei, som var påhängt ovanpå ett annat statsbesök, är det undantag som jag faktiskt kan se i praxis. Där var det i stället en statssekreterare som representerade regeringen.

Birgitta Ohlsson säger också att jag inte har uttalat mig tillräckligt skarpt beträffande situationen för de mänskliga rättigheterna i Brunei. Eftersom jag inte var med i Brunei har jag inte haft anledning att uttala mig där om det, och därefter har inte frågan varit uppe till diskussion. Vi kunde gärna ta en debatt om det i stället, Birgitta Ohlsson! Men jag vill framhålla att regeringens representant i Brunei mycket tydligt framförde den svenska synen på både situationen för de mänskliga rättigheterna och demokratin i allmänhet i Brunei.

När det gäller de förändringar som kan behöva göras har jag konstaterat att jag inte vet om det behöver göras några större förändringar. Redan i höstas inleddes det en diskussion på UD om att det vore värdefullt att göra en utvärdering av statsbesöken för att kontrollera om vi på något vis, genom förändringar i upplägget eller på annat sätt, kan få ut ännu mer värdefulla effekter av statsbesöken. Som jag sade tidigare ser vi dem som en väsentlig del av främjandet av svenska intressen och ett sätt att framföra Sveriges syn på olika frågor ute i världen. När man har ett sådant instrument till sitt förfogande gäller det också att man då och då utvärderar det för att se om man kan förbättra det i något avseende.

Vad gäller Carl B Hamiltons fråga vill jag tillbakavisa alla jämförelser mellan de texter som finns i UD och de uttalanden som kungen gjorde. Det var ett personligt uttalande och hans egen känsla. Det var så han uppfattade det som han uttalade sig om. UD:s material innehåller neutral information både av positiv och negativ karaktär. Jag är förvånad om det finns någon här i riksdagen som hävdar uppfattningen att när UD tar fram ett sakmaterial så skulle man lägga värderingar på vilka sakkuppgifter som är av betydelse och vilka man av politiska skäl inte vill ha med i sakmaterialet. Det material som UD tar fram innehåller både positiva och negativa fakta just för att den som läser materialet ska kunna få en allsidig bild av det land som man besöker.

Carl B Hamilton ville också veta när jag hade tagit del av den informationen. Det var naturligtvis långt i efterhand. Eftersom jag inte åkte med till Brunei så ägnade jag inte min tid till att gå igenom det materialet, utan jag tog del av det senare. Däremot lämnades det ut till massmedierna omedelbart. Det fanns alltså tillgängligt för allmänheten.

Ewa Björling frågar vad jag tänker göra för att öka friheten för folket i Brunei. Jag tycker att vi gjorde en insats när regeringens representant vid statsbesöket i Brunei framförde de uppfattningar som Sverige har när det gäller betydelsen av ökad demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Helena Bargholtz undrar vad kungen sade i sitt officiella tal i Brunei, och saknar någonting om de mänskliga rättigheterna och demokratin. Det finns ett sådant avsnitt; det femte stycket i konungens tal innehåller de uppgifterna.

Den sista frågan från Helena Bargholtz gällde huruvida det är vanligt att kungen har förslag till statsbesök. Jag har gått tillbaka i historien och kan konstatera att Bruneibesöket nog är den enda gång som kungen har framfört ett önskemål. I övrigt är det regeringen som föreslår statsbesöken.

Anf. 8 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Jag håller med utrikesministern om att det är viktigt att man gör statsbesök också i länder som inte är fullt fria demokratier. Det är viktigt för att kunna ha en dialog, vara kritisk och lyfta fram de saker som vi inte tycker stämmer överens med sunda demokratiska ideal. Det är viktigt att fortsätta med det. Men det ålägger också extra stort ansvar. Därför var detta olyckligt. Om det nu fanns någon form av praxis som innebar att ministrar alltid följer med de kungliga på statsbesök är det mycket märkligt att det inte skedde den här gången. Det råder också viss bristande information om hur statsbesöket har tillkommit.

Vad gäller situationen för de mänskliga rättigheterna i Brunei så är väl det enda positiva som den här historien har uppbragt att många människor har fått information om detta. Alla vet nu att sultanen i landet härskar med oinskränkt makt. Sultanen är både statschef och premiär-, finans- och försvarsminister. Sedan 1962 råder det undantagstillstånd i parlamentet. Bruneis riksdag är avstängd. Medborgerliga politiska rättigheter är inskränkta. Spöstraff utdöms i 80 % av brottmålen. Kvinnor diskrimineras. Homosexualitet är förbjuden. Kristna diskrimineras; kyrkor får exempelvis inte byggas i landet. Det är bra att det har kommit fram.

Men när vi tittar på hur kungens statsbesök i landet har beskrivits i inhemska medier ser vi samma tendens som alla diktaturländer nyttjar när de får besök – framför allt när det inte är ett besök som i tillräckligt starka ordalag kritiserar just den brist på mänskliga rättigheter som finns. Det märks när man slår upp någon av de publikationer som finns i landet. Medierna i landet är fortfarande oerhört styrda av statsmakten. Man får exempelvis inte kritisera islam öppet och man får inte heller kritisera sultanens familj och gå obesträffad. Den senaste veckan har vi sett exempel på att människor har fängslats godtyckligt för att de har gjort detta.

Kungens besök i Brunei gav en bild av att Sverige inte alls är så kritiskt som fallet är om man tittar på den politik vi för i denna riksdag. Vi fick en rosenskimrande bild av att Sverige inte för fram någon speciellt skarp kritik. Det var väldigt olyckligt.

Jag ska avsluta med att ta upp Vietnam, som några av mina kolleger nämnde något om. Jag vill passa på att påpeka att jag var den enda politiker som också kritiserade statsbesöket i Vietnam veckan innan. Det hade varit intressant om några av mina moderata kolleger då också hade varit lite skarpa i sina uttalanden. Det är också intressant att Folkpartiet är det enda parti i riksdagen som vill dra in på biståndet till Vietnam. Vi tycker inte att bistånd ska gå rakt i kommunistdiktatorers fickor. Laos och Vietnam är några av de länder som får mest biståndspengar av Sverige. Jag

har inte hört moderaterna i utrikesutskottet hänga på den linjen och vara tillräckligt skarpa. Jag skulle främja det, och jag tycker att det är positivt om ni vill föra en mer intensiv debatt i det ämnet.

Avslutningsvis tycker jag också att det vi ska lära av debatten är att 2000-talets stora konflikt kommer att råda mellan demokrati och diktatur. Det är oerhört viktigt att alla vi som vill främja de idealen ser till att Sverige blir en spjutspetsnation på området. Vi kan aldrig kompromissa när det gäller grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Även om ett land som Brunei må vara rikt så innebär inte det att man får kompromissa med mänskliga rättigheter. På samma sätt får ett fattigt land som Vietnam aldrig heller säga att bara för att man är fattig så har man inte råd att införa yttrandefrihet. Där måste man vara knivskarp.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! När visste Laila Freivalds och Göran Persson om den här texten? Jag tycker att detta är en viktig fråga. Den texten i pärmen, som hade ett innehåll som var snarlikt det som kungen sade, hade naturligtvis ett betydande nyhetsvärde. Ju förr det hade kommit fram, desto bättre hade det varit ur kungens synpunkt. Därför är frågan om regeringens utsatte kungen för ett mediedrev som han annars inte hade blivit utsatt för. Laila Freivalds säger att hon själv inte förrän senare, långt i efterhand, tog del av texten men att medierna hade den och kunde få den från början – med en gång. Är det mediernas fel att texten inte kom fram?

Jag tror att det hade varit värdefullt om regeringen hade påpekat att texten finns och att hela pärmen finns. Man kunde ha sagt: Läs där! Där finns en text som möjligen kan ha påverkat kungen. Det hade varit sjysstare mot honom. Jag tycker att det är något fejt att säga att detta är mediernas fel eftersom de hade pärmen och hade kunnat läsa texterna och underförstått var lata för att de inte gjorde det tidigare.

Var frågan om texten till exempel uppe när Göran Persson hade sitt samtal med kungen? Var Göran Persson medveten om det och var kungen medveten om det? Tog kungen upp det eller tog Göran Persson upp att detta möjligen var grunden till det olycksaliga uttalandet? I vilken utsträckning har alltså regeringen genom underlåtenhet ställt ut kungen i ett mediedrev som han annars inte hade ställts i? Detta är inte en fråga om monarki eller republik, utan det är en fråga om sjysthet.

Anf. 10 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret från utrikesministern. Jag hoppas att vi i verkligheten också får se en utveckling mot demokrati även i Brunei.

Till Birgitta Ohlsson, angående bistånd till Vietnam, får jag väl ändå lov att säga att Moderaternas biståndspolitik är ganska välkänd. Vi vill fokusera på Afrika. Mig veterligen ligger inte Vietnam i Afrika, men det är en helt annan debatt.

Jag vill också säga att ett besök av vår kungafamilj öppnar många dörrar utomlands och är en god representation för Sverige, vilket också är omvittnat av näringslivet. Det här kan inte undgå att vara bra för Sverige, vad än republikanerna hävdar.

Sedan kan misstag begås och uttalanden misstolkas, men det är en annan fråga som det gäller för UD att lösa genom kompetent representat-

ion och god information före det att statsbesök sker. Det är faktiskt utrikesministrernas skyldighet att se till att rätt information från UD ges till både kungen och andra officiella utlandsresenärer som ska representera Sverige. Sedan har vi alla ett ansvar att uppträda som goda ambassadörer för Sverige och svensk utrikespolitik när vi representerar i andra länder.

Anf. 11 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag vill också tacka utrikesministern för svaren på mina frågor, men de väcker följdfrågor. Det var tydligen ett undantag att kungen själv föreslog att han skulle fara till Brunei. Jag undrar om regeringen hade kunnat tänka sig att ordna ett statsbesök i Brunei även om kungen inte hade föreslagit det. Var går gränsen för orimliga statsskick där regeringen inte tycker att det är okej att göra statsbesök? Det ger ju ändå landet en väldigt god PR att få ett kungligt statsbesök.

Utrikesministern skriver också att den statssekreterare som följde med till Brunei inbjöd till fortsatt dialog. Vad händer nu om man ska ha en fortsatt dialog om detta? Är det kontinuerliga kontakter? Eller är det bara en artighetsfras när statssekreteraren inbjuder till fortsatt dialog?

Min slutliga fråga är: Finns det länder som UD och utrikesministern absolut inte kan tänka sig kungliga statsbesök i?

Anf. 12 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Utrikesministern anför här att det inte var regeringens ord när kungen uttalade sig som han gjorde på en journalists fråga. Det var kungens egen känsla, säger Laila Freivalds. Det må det vara, men underlaget hade ju regeringen tagit fram och serverat i sin PM. Där fanns ordvändningar som i rätt hög grad påminde om vad kungen svarade på intervjufrågan. Regeringen får nog faktiskt ta på sig en del av skulden eftersom man furnerar statschefen med underlag.

Sedan kan jag tycka att det säkert finns anledning att rikta kritik mot en del av statsskicket i Brunei, men minst lika stora angrepp kan riktas mot Vietnam och det vietnamesiska statsskicket. Jag tycker att det helt har saknats proportioner här. Vi fick inte veta lika mycket om vad som tilldrog sig vid det vietnamesiska statsbesöket som vid det i Brunei. Jag tycker att det visar på lite av dubbelmoralen i svensk politik och, inte minst, journalistik. Man blåser upp detta bara för att det råkar vara en sultan som är statschef i en liten enklav, medan det finns miljontals människor i det kommuniststyrda Vietnam. Det låtsas man liksom inte om. Jag skulle vilja se talen som både statsrådet Freivalds och kungen höll i Vietnam. Hur mycket tog man där avstånd från brott mot mänskliga rättigheter och talade för utvecklandet av demokrati? Jag efterlyser någon rim och reson och någon proportion mellan Brunei och Vietnam. Jag tycker att den verkligheten har lyst med sin frånvaro.

Anf. 13 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! På frågan från Birgitta Ohlsson om varför jag inte följde med till Brunei vill jag säga att det skedde efter praktiska överväganden. Redan långt innan jag kom in i bilden hade bedömningen gjorts att det inte var möjligt att följa med på två statsbesök. Det skulle ta för lång tid. Det var en utrikespolitisk debatt veckan därpå. Det var inte möjligt av rent praktiska skäl. Man gjorde bedömningen att det var lämpligt att en

statssekreterare, och särskilt en statssekreterare från Miljödepartementet, åkte med till Brunei.

Det är naturligtvis så att diktaturländer kan utnyttja ett statsbesök. Det är en av de saker som finns med i bedömningen när man tar ställning till huruvida man ska göra statsbesök eller inte. Det är nog ohjälpligt så att hur mycket vi än för fram vår kritik kan vi inte vara säkra på att den återspeglas i det landets medier, särskilt inte om det är ett land där medierna är hårt kontrollerade. Det är en av de konsekvenser som vi måste räkna med när vi gör statsbesök. Det vägs givetvis in. Det är naturligtvis beklagligt att den kritik som Sverige ofta för fram i de här sammanhangen inte återspeglas på något utförligt sätt i det landets medier.

Men vi kompromissar aldrig bort vår kritik när det gäller mänskliga rättigheter eller demokrati. Ett av syftena med att vi åker till länder där det finns anledning att framföra den kritiken är ju att det är vår uppgift att göra detta när vi kommer dit.

Carl Hamilton är fortfarande upptagen av texterna. Jag vill nog ändå hävda att den som läser UD:s pärm ordentligt inser att den pärmen inte har något samband med den debatt vi har här i dag. Jag har naturligtvis ingen aning om när någon läste texterna och i vilket sammanhang det skedde. Jag kan bara konstatera att texterna omedelbart fanns tillgängliga även för medierna, liksom för vemsomhelst annan som var intresserad av dem.

Helena Bargholtz frågar om ett statsbesök i Brunei hade varit aktuellt om inte kungen hade föreslagit det. Det kan jag naturligtvis inte svara på. Det är en hypotetisk fråga. Men såvitt jag har kunnat utreda stod inte Brunei på någon av de listor som finns över tänkbara framtida statsbesök.

Var går gränsen för vilka länder vi gör statsbesök i? Den yttersta gränsen är om vi inte tror att vi kan påverka. Om det är fråga om ett land som inte uppfyller de krav som vi ställer på demokrati och mänskliga rättigheter, och det är inte så många som gör det om man sätter de kraven högt, är naturligtvis ett av syftena att vi vill påverka det landet. Om vi bedömer att vi inte kan påverka det, åker vi inte dit. Jag anser att vi markerade överskridandet av en gräns 1981 när vi gjorde statsbesök i Sovjetunionen. Vid den tidpunkten måste vi ha bedömt att det var möjligt för oss att även påverka det stora landet som vi hade mycket kritik att framföra mot.

Vi har många tillfällen att fortsätta en dialog med Brunei om mänskliga rättigheter i samband med att vi samarbetar inom de organisationer som finns. Jag kan till exempel tänka mig att en dialog i den frågan kan få en naturlig fortsättning inom Asean.

De officiella tal som har hållits i samband med de här statsbesöken och andra statsbesök finns tillgängliga på UD för allas läsning.

Anf. 14 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Vi lever i dag invaggade i ett skimmer att de flesta länder har blivit fria och demokratiska, men så är ju inte fallet. Det är bara 40 % av befolkningarna världen över som får leva i fullgoda demokratier där fria val och mänskliga rättigheter respekteras.

Demokrati handlar ju som bekant om att få tycka, tänka och tala självständigt, men framför allt handlar det om att få välja sina ledare fritt.

Det gäller såväl det odemokratiska sultanväldet Brunei som demokratin Sverige och resten av världens länder.

När den svenska statschefen avlägger ett statsbesök är det kutym att det också sker ett återbesök inom något år. Jag undrar när detta är inplanerat? När kommer vi att få se sultanen från Brunei komma hit på statsbesök? Är det då inplanerat några speciella aktiviteter för att lyfta upp och informera om att demokrati är det enda styrelsesätt som är värdigt fria medborgare?

Anf. 15 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):
Herr talman! Det finns inget planerat återbesök från Brunei.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2003/04:303 om Sveriges närvaro i Afghanistan

Anf. 16 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Cecilia Wigström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att Sverige ska kunna bidra till att förbättra säkerhetsläget i Afghanistan, för att Sverige ska bidra till en förstärkning av ISAF utanför Kabul och för att öka Sveriges krishanteringsengagemang i Afghanistan.

Jag delar Cecilia Wigströms oro över situationen i Afghanistan. Säkerhetsläget är allvarligt. Talibanerna fortsätter med viss aktivitet i södra Afghanistan. Narkotikahandeln ökar instabiliteten och försvårar ansträngningarna att bygga upp det sargade afghanska samhället igen. Det är viktigt att övergångsregeringen ges förutsättningar att driva den politiska processen i enlighet med Bonnavalet. Förberedelserna för fria val under 2004 är en väsentlig uppgift.

En bred internationell närvaro är nödvändig för att förbättra säkerhetssituationen och för att stödja återuppbyggnadsarbetet. Sverige bidrar i dag till ISAF-styrkan med FN-mandat och under ledning av Nato. Vårt engagemang är ett viktigt led i vår strävan att bidra till utveckling, fred och säkerhet i Afghanistan. I förlängningen är kampen mot terrorism och narkotikahandel av betydelse också för vår egen säkerhet. Sveriges deltagande sker inom ramen för Partnerskap för fred och visar på ett synligt sätt dess betydelse. Regeringen vill utöka de svenska bidragen till ISAF:s säkerhetshöjande arbete i Afghanistan. Det kommer att ske på följande sätt:

- Sverige behåller en närvaro i ISAF i Kabul. Den 19 februari fattade regeringen beslut om att 16 svenskar ska bemanna viktiga stabs- och logistikfunktioner. Genom deras närvaro uppnås just den kontinuitet i den svenska närvaron i ISAF som Cecilia Wigström efterlyser. Det blir alltså inget glapp i Sveriges bidrag till ISAF.
- Sverige är också berett att ställa upp med nio brandmän till förfogande för en insats under isländsk ledning på Kabuls internationella flygplats.

- Regeringen förbereder därutöver ett nytt substantiellt svenskt bidrag till en säkerhetshöjande närvaro på den afghanska landsbygden inom ramen för ett så kallat *provincial reconstruction/stabilization team*, PRT/PST. Syftet med denna närvaro är att bidra till stabilitet och att därigenom stödja den afghanska övergångsregeringens ansträngningar att bygga upp det afghanska samhället.

Insatsen förbereds i samråd med Storbritannien, Finland och Norge. Vi vill att bidraget ska göras inom ISAF under dess FN-mandat och med Natoledning. Att inrätta ett PRT/PST tillsammans med andra länder ger styrka och långsiktighet åt teamets arbete och viktiga samordningsmöjligheter. Intensiva konsultationer pågår om hur och var denna insats kan genomföras. Arbetet är dock också beroende av att Nato färdigställer planeringen för ISAF:s utvidgning med nya PRT/PST. Sverige vill bidra till ett av de första nya PRT/PST som inrättas i denna process i norra Afghanistan. Regeringen avser att återkomma till riksdagen rörande detta bidrag så snart som möjligt.

Regeringen är alltså beredd att bistå Afghanistan med militära insatser. Dessa är väl avstämda med de civila insatser som vi genomför. Sverige stöder FN:s centrala roll i återuppbyggnadsarbetet genom representanter i FN-missionen Unama och andra FN-organ. Nyligen beslutade Sverige att stödja valförberedelserna med 10 miljoner kronor. På det humanitära området är Sverige sedan länge aktivt i minröjningsarbetet. Vi verkar för att avväpna barnsoldater och ge stöd till barnens återanpassning till samhället. En av de största aktörerna är Svenska Afghankommittén som driver fler än 400 skolor och ett stort antal öppenvårdskliniker i Afghanistan. Sverige verkar för förbättringar i MR-situationen och har bland annat givit ett bidrag till utbildning av advokater i mänskliga rättigheter. Vid sidan av de viktiga humanitära motiven är dessa insatser betydelsefulla för det långsiktiga säkerhetsbyggandet. De lindrar de missförhållanden som är en bidragande orsak till säkerhetsproblemen.

Situationen i Afghanistan måste fortsätta att ges hög prioritet på världssamfundets dagordning. Jag kan försäkra Cecilia Wigström att den kommer att vara högprioriterad i regeringens arbete.

Anf. 17 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Sverige har haft en militär styrka på plats i Afghanistan sedan januari 2002. Det är FN:s säkerhetsråd som har begärt att länder ska ställa upp i en FN-styrka, ISAF, i huvudstaden och dess omgivning. Det är för att upprätta säkerhet, stabilitet och fred för medborgarna i Afghanistan. I övriga delar av landet däremot har det inte funnits någon styrka. Där har därför säkerhetsläget försämrats under de senaste åren. Krigsherrar och miliser har agerat ostört, terroriserat befolkningen och hindrat den afghanska regeringen och biståndsorganisationer att verka. Vapen styr utanför Kabul i stället för rättssäkerhet och myndigheter.

Kofi Annan och Karzai har därför under lång tid bett FN, världssamfundet, att ställa upp ytterligare till hjälp för Afghanistan, att utöka mandatet till att gälla hela landet. I samband med att vi för ett år sedan i riksdagen beslutade att bemyndiga den svenska militära närvaron ytterligare

ett år sade vi från Folkpartiets sida att vi ville se att Sverige stödde de önskemål som den afghanska regeringen har och att vi verkar för att världssamfundet ökar mandatet för FN-truppen och att vi då också ställer upp med mer trupp.

Det var för drygt ett år sedan. Vad har hänt sedan dess? FN har utökat mandatet till att gälla hela landet. Det är väldigt bra. Tyskland har beslutat att bidra med 400 personer till Kunduz i norra Afghanistan. Det gör man sedan oktober förra året. När vi i utrikesutskottet i december förra året, precis innan jul, diskuterade den svenska militära närvaron i Afghanistan förlängde vi den till och med den 27 december i år för att ge regeringen tid att återkomma med en proposition om ett annat svenskt bidrag. Men det kom aldrig någon proposition. Därmed fick den svenska beväpnade truppen åka hem.

Utrikesministern säger i svaret att regeringen har fattat beslut om att i stället ha 16 personer på plats, en annan typ av närvaro, en närvaro av stab- och logistikpersonal. Det är sant att på så sätt upprätthåller Sverige fortfarande en närvaro i Afghanistan. Men det är inte längre den militära närvaro som vi hittills har haft. Det är inte längre en beväpnad trupp, en sådan trupp som riksdagen tar beslut om enligt lag.

De länder där Sverige nu gör de tyngsta krishanteringsinsatserna med beväpnad trupp är Kosovo, Kongo och Liberia. Afghanistan är inte längre med bland de länder som vi gör de tyngsta insatserna i. Det är en politisk signal som vi härmed skickar ut om en nedprioritering av Afghanistan.

Jag tar fasta på utrikesministerns svar att hon vill utöka det svenska engagemanget till ISAF. Det är bra. Det är helt i linje med Folkpartiets politik. Men den viljan sade regeringen redan i december före jul att man hade. Man skulle återkomma till riksdagen efter jul med en proposition. Det skedde inte. Hur länge måste vi vänta innan det blir något beslut om en svensk militär närvaro i Afghanistan? Jag skulle vilja ha ett besked på den punkten.

Jag vill poängtera att när det gäller tid säger man ofta att tid är pengar. Men i fallet Afghanistan är tid faktiskt liv. Varje dag försämras säkerhetsläget. Svensk militär behövs där.

Anf. 18 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Cecilia Wigström har ställt flera mycket viktiga frågor angående Sveriges närvaro i Afghanistan. Det är viktigt. Det handlar om att Sverige ska kunna vara med, bidra till och stödja genomförandet av nationell säkerhet för social och ekonomisk utveckling i Afghanistan.

Tidigare har beslut fattats om svenskt bidrag till den internationella ISAF-styrkan under ett år. Nu har den väpnade styrkan åkt hem från Afghanistan. Det finns för närvarande inget mandat för en sådan. Men från svenskt håll har det ändå fortsatt genom att 16 personer är kvar på plats för att förbereda och vara delaktiga i Kabul till dess att nya trupper kan skickas.

Från moderat håll sade vi okej till detta alldeles nyligen. Eftersom det inte handlar om väpnad styrka tyckte vi inte att man behövde ta upp det i riksdagen i utrikesutskottet. Men om det blir en väpnad styrka igen insisterar vi på att det ska beslutas i riksdagen. Det allra viktigaste i det här

fallet är att det är ett allvarligt beslut där vi riskerar svenska soldaters liv utomlands.

Herr talman! För att kunna åstadkomma säkerhet krävs det mer internationellt samarbete. Det är grundläggande för att kunna avvärja framtida hot. Efterfrågan på detta kommer sannolikt att öka. Då måste det ligga i svenskt intresse att kunna erbjuda både civila och militära resurser. Därför behöver både nationell och internationell förmåga utvecklas.

Herr talman! För bara några veckor sedan hade vi en diskussion i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet angående svenskt bidrag till Liberia. Där tog jag upp frågan om budget för internationell militär verksamhet och hur försvarsministern planerar finansieringen av alla olika insatser. Svaret blev då att våra insatser skulle minska i Kosovo till förmån för Liberia.

Jag instämmer i att vi ska öka vårt deltagande i Afghanistan eftersom det är en akut brist på trupp där och den internationella säkerhetsstyrkan i stort sett bara finns i huvudstaden Kabul. Men det behövs också medel för detta. Därför blir min fråga till utrikesministern: Hur avser regeringen att denna gång finansiera eventuellt ökade internationella insatser i Afghanistan samtidigt som vi befinner oss i både Liberia och Kongo, även om vi nu minskar närvaron i Kosovo?

Anf. 19 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Till Cecilia Wigström vill jag säga att Nato har tagit en viss tid på sig att förbereda de fortsatta insatserna. Det är en av förklaringarna till att det har tagit tid. Vi kommer ändå att vara bland de första som är på plats i det utvidgade arbetet.

Anledningen till att vi inte har återkommit till riksdagen tidigare är att vi har bedömt att vi måste samla ihop alla de beslut som riksdagen behöver ta. Vi vill inte komma med ett i taget utan kommer med ett samlat förslag. Detta kommer under våren så att vi kan vara säkra på att kunna vara på plats redan i juni. Riksdagen kommer alltså att ta ställning till det under våren.

Jag håller verkligen med Ewa Björling om att det är väldigt viktigt att det är den svenska riksdagen som tar ställning till vart väpnade styrkor ska skickas i världen. När svenska soldater ska ut i strid är det ett ansvar som den svenska riksdagen ska ta. Det är ett av våra huvudargument för varför vi inte vill binda oss i militära allianser.

När det gäller finansieringen är det så att de beslut som kommer att fattas ryms inom årets budget.

Anf. 20 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Tack för det beskedet! Vi får alltså en proposition under våren till riksdagen.

Jag tycker dock att det är väldigt beklämmande att den här situationen över huvud taget har uppstått, att vi nu har ett visst vakuum när det gäller militär och beväpnad trupp närvaro i Afghanistan för svensk del. Jag tror inte att man heller kan skylla på Nato. Hur kommer det sig då att tyskarna lyckades ha en trupp nere redan i oktober och uppfylla det utvidgade mandatet?

Den afghanska regeringen har länge bett FN om hjälp med säkerheten i landet utanför Kabul. Det är som sagt beklagligt att världen väntar,

planerar och förbereder – men är inte där. Samtidigt kvarstår de stora behoven i Afghanistan och ökar egentligen för varje dag.

Ewa Björling tar också upp någonting som jag tror tangerar en orsak till att det är svårt att komma i väg, nämligen att resurserna inte finns. Uppenbarligen finns det politisk vilja hos regeringen att vara i Afghanistan, men när man inom politiken inte kan uppfylla det man vill är det ofta för att resurserna inte finns.

Vi har i dag begränsade resurser för våra internationella åtaganden, och jag är rädd att regeringen inte använder dem på bästa sätt. Vi har i dag nämligen ingen strategi för de internationella insatserna.

Från Folkpartiets sida efterlyser vi en internationell strategi för våra internationella uppdrag där vi har tydliga politiska målsättningar och ett effektivt resursutnyttjande. I dag är det ofta bråttom när vi tar de politiska besluten i riksdagen, och det finns ingen koordination. För varje insats vi gör blir det tydligt att en övergripande strategi saknas. Långt innan vi går in och erbjuder oss att åka till ett land bör vi ha tydliga kriterier för våra handlingsalternativ, vilka förband som ska skickas vart och i vilken omfattning. Om flera insatser blir aktuella på en och samma gång måste vi prioritera. Vilka kriterier gäller då?

Det är dags att vi har principer och kriterier som slås fast i en internationell strategi.

Vi har i dag en geografisk splittring. Vi har runt tusen personer i internationella insatser i 14 olika länder. Det är en utsmetning av våra resurser där vi går miste om samordningsfördelar. Det handlar dels om samordningsfördelar på plats, dels också om det faktum att varje land vi engagerar oss i kräver stabsresurser hemmavid. Det är tydligt att snittkostnaden per anställd i utlandsstyrkan är mycket högre i små och korta missioner. Vid långsiktiga missioner blir däremot snittkostnaden lägre. Om vi hade en strategi och en fokusering skulle vi därmed kunna utnyttja våra resurser bättre.

Jag är rädd att också detta är en anledning till att det här beslutet dröjer. Afghanistan drabbas av att vi inte har de resurser som krävs, och det beror bland annat på dåligt resursutnyttjande från regeringens sida.

Jag undrar: Är utrikesministern beredd att se till att Sverige får den internationella strategi som Folkpartiet efterlyser så att vi kan ge den bästa hjälpen till så många som möjligt?

Nu i juni kommer det att vara val i Afghanistan. Vår utrikespolitiska målsättning är ju att vi ska främja demokrati och mänskliga rättigheter i världen, och då är det väldigt knepigt om vi inte nu är där och ser till att hjälpa till att få den säkerhet som behövs för att valen ska kunna bli fria och rättvisa.

Anf. 21 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Sverige måste öka sitt deltagande i internationella insatser för att hjälpa till att skapa fred och stabilitet. Detta är grundläggande hörnstenar för att kunna utrota elände och fattigdom och skapa frihet för människor.

Själva förutsättningen för att kunna nå en positiv utveckling är att det faktiskt existerar stabilitet och säkerhet i landet i fråga. Visserligen är kostnaderna för fredsfrämjande insatser höga, men det är ännu dyrare att

inte ingripa. Människor i krisdrabbade länder betalar ett oöverstigligt pris. Vi kan bara nämna Rwandas folk.

Herr talman! Jag tackar för svaret jag fick från utrikesministern att detta ryms inom årets budget. Det är mycket som ryms där; problemet är bara att sakerna urholkar varandra.

Det är helt riktigt att vi ställer om vårt svenska traditionella förbandsförsvar till ett effektivt insatsförsvar, men budgeten för internationella insatser bör fortfarande finnas separat för att de här områdena inte ska urholka varandra.

Just därför är det också viktigt att rätt strategi och rätt resurser finns till förfogande. Från moderat håll har vi också under flera år föreslagit att detta ska finnas som en särskild post i utrikesområdets budget. Jag önskar att regeringen kunde komma till en liknande slutsats eftersom det skulle skapa en mycket högre grad av tydlighet för svensk försvarsverksamhet både hemma och utomlands. När får vi se det?

Anf. 22 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag tycker inte att den bild som Cecilia Wigström ger av vare sig strategin, planeringen eller resurserna på det här området stämmer. Resurserna finns där, det finns en strategi och det finns en planering. När det gäller Kosovo och Kongo har vi varit där länge i olika insatser som har avlöst varandra. När det gäller Afghanistan handlar det om att de insatser som görs måste samordnas. Det är en svår insats när man ska gå ut på landsbygden, och det krävs en samordning av resurserna. Denna koordination ska Nato göra. Det är Nato som har mandatet, och vi kan inte agera utan att denna koordination är gjord.

Att Tyskland har kunnat vara där tidigare har att göra med att man har beslutat att Tyskland skulle vara den som var där först.

Vi har gjort tydliga prioriteringar, vill jag också påstå, i valet av var våra insatser ska läggas. Vi har fortsatt på en del som vi beslutat om tidigare och där det finns en långsiktighet; annat har vi avslutat för att göra det möjligt att komma med nya insatser. I Afghanistan var vi först i Kabul, och nu när möjligheterna öppnades att gå ut i landet har vi också planering för att göra det.

Ewa Björlings frågor om försvarets resurser överlåter jag till försvarsministern att hantera.

Anf. 23 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Om det nu är så att regeringen har en strategi och att vi har resurser, varför finns vi då inte på plats i Afghanistan i dag? Varför har då det här glappet uppstått?

Det är klart att resurserna ryms i budgeten om man åker ned senare. Om nu truppen kommer först i juni har vi sparat in ett halvt års kostnader, och då kan man förstås få plats med dem i budgeten. Men vi har heller inte varit där. Vi har inte varit i Afghanistan i dag när hjälpen behövs där. Säkerhetsläget blir sämre och sämre. Snart ska val genomföras, men de riskerar att inte kunna genomföras. Val är ju ändå en viktig kärna i demokratin. I vår utrikespolitiska deklARATION säger vi att det vi först och främst ska värna och verka för i världen är respekt för demokrati och mänskliga rättigheter. Då är vi inte på plats i ett land som kanske inte kan

genomföra val på grund av det dåliga säkerhetsläget. Då ska ju Sverige vara där med den militära truppen och ställa upp.

Jag hävdar bestämt att det behövs en strategi för att bättre ta till vara de knappa resurser vi har. Vi fattade beslut förra året om att åka ned till Kongo-Kinshasa. Nu åker vi hem därifrån. Vi åker ned till Liberia under ett år. Hur länge kommer vi att vara där? Vi är engagerade i så många olika länder. Det innebär en utsmetning av resurserna. Jag är övertygad om att vi kunde få ut mer hjälp till dem som behöver det om vi kunde samordna och använda våra resurser mer strategiskt.

Afghanerna har rätt att leva i ett land med fred, respekt för mänskliga rättigheter och demokrati. För att nå dit behöver omvärlden ställa upp. Sverige behöver också ställa upp. Det är beklagligt att vi har den här pausen. Jag hoppas verkligen att vi får se den här propositionen så fort som möjligt.

Anf. 24 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag har en känsla av att Cecilia Wigström borde tala med någon annan än mig här i riksdagen. Det var faktiskt så att regeringen gärna såg att vi var kvar i Kabul, att ISAF var kvar. Men vi fick inte stöd för det av riksdagen.

Att dessutom benämna den strategi och de beslut som har fattats om olika insatser som en utsmetning – jag får nästan ett intryck av att det vi gör är värdelöst på grund av att det smetas ut och att det inte blir tillräcklig substans i det – måste jag faktiskt invända mot.

De insatser som vi gör efter moget övervägande gör vi efter bedömning av vad vi lämpligast kan använda våra resurser till. Vi gör en avvägning i förhållande till andra länders insatser och deras möjligheter. Efter koordinering av våra insatser tillsammans med andra har vi gjort en bedömning av var vi kan göra bäst nytta. Det är ingen utsmetning i det. Det är noga övervägda beslut som utgår från vår kapacitet och behoven där vi gör våra insatser.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2003/04:302 om järnvägstrafik för uthållig tillväxt

Anf. 25 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Inger Lundberg frågar om jag är beredd att se över förutsättningarna för att stärka SJ:s engagemang för regional utveckling och tillväxt i områden som Mälardalen.

Låt mig först säga att jag delar Inger Lundbergs engagemang i frågan om goda tågförbindelser och deras betydelse för pendling inom Mälardalsregionen.

På detta område gör regeringen nu stora insatser. Den överenskommelse om infrastrukturen som regeringen nyligen har ingått med samarbetspartierna kommer att innebära klara förbättringar för Mälardalen. Bland annat kommer Mälartunneln att ge ytterligare två spår genom

centrala Stockholm, vilket kommer att leda till ökad kapacitet och färre förseningar.

Men även SJ bidrar. Inger Lundberg nämner att SJ har gjort en betydande investering i nya tåg för trafik i Mälardalen. Tågen kommer att levereras under det här året och fasas nu successivt in i trafiken. De nya tågen är så kallade dubbeldäckare och har plats för fler passagerare än nuvarande tåg. De har också en bättre accelerationsförmåga, vilket innebär kortare restider. Med dessa tåg vill SJ förbättra sin service och kommunikationerna i Mälardalen.

Inger Lundberg har synpunkter på SJ:s förslag till nya tidtabeller inom Mälardalsområdet.

När det gäller SJ är det regeringens vision och målsättning att bolaget ska vara ett modernt och lönsamt reseföretag som i alla avseenden uppskattas av sina kunder. Faktorer som kundunderlag, servicenivå, kvalitet och kundernas betalningsvilja vägs in i besluten om tidtabellernas utformning.

Inger Lundberg tar också upp en annan fråga, den om vilket ansvar SJ har för att bidra till regional utveckling.

När SJ bolagiserades var det för att skapa ett effektivt och lönsamt järnvägsföretag som kunde konkurrera på lika villkor med övriga operatörer på marknaden och som kunde garantera kunderna en bra och prisvärd service (bet. 2001/02:TU14). SJ:s uppgift, som riksdagen har formulerat den, är inte att ta ett särskilt ansvar för trafiken i vissa regioner. Det ansvaret har riksdagen i stället lagt på Rikstrafiken.

Vidare har riksdagen beslutat att den interregionala trafiken ska bedrivas på kommersiella villkor. Om det uppstår behov av trafik som den företagsekonomiskt motiverade trafiken inte tillgodoser är det Rikstrafiken som ska bedöma om dessa behov ur ett samhällsligt perspektiv är så stora att de bör prioriteras för statligt köp. Det är också fullt möjligt för kommuner och trafikhuvudmän att förhandla med SJ om tågstopp och extra avgångar på de kommersiella sträckningarna.

Sammanfattningsvis anser jag att de satsningar som finns i infrastrukturöverenskommelsen tillsammans med SJ:s egna målsättningar bidrar till att lägga en god grund för Mälardalens framtid som en väl sammanhållen och dynamisk region.

Anf. 26 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret på interpellationen, även om jag skulle ha önskat att vi hade kommit lite längre när det gäller en uttalad vilja att satsa på SJ som ett instrument för tillväxt och underlättande av pendling i hela landet.

Först vill jag säga att jag är glad över den aviserade satsningen på järnvägstrafiken. Mälartunneln är kanske den allra mest strategiska av satsningarna på järnvägssidan, både för Stockholmsområdet och resten av landet. Många förseningar beror ju på bristande spårkapacitet i Stockholm.

Men järnvägstrafik handlar inte bara om banor. Vi måste också satsa på trafik. Om staten satsar 100 miljarder på nya banor och samtidigt drar in viktiga förbindelser minskar trovärdigheten i den statliga trafikpolitiken. Det blir liksom ingen vits med nya spår om det inte går några tåg på dem.

SJ måste stå upp för begreppet Hela Sveriges järnväg, och företaget måste ha klara förväntningar på sig från ägarna att bidra till tillväxt och utveckling i hela landet och satsa offensivt på samhörigheten i regionerna och breddade arbetsmarknadsregioner.

SJ måste kunna arbeta långsiktigt. Pendlingsmönster utvecklas under väldigt lång tid. Det handlar om att människor ska våga pendla, att man ska bestämma sig för en eller två bilar, att man ska våga flytta. Allt det här kräver stabilitet och långsiktighet. Därför blev utkastet till nya tidtabellen hösten 2004 en väldigt stor besvikelse i Örebro län och ledde också till rejäl debatt i andra delar av Mälardalen.

Jag gav tre exempel i min interpellation. De nya fina tågen bidrog ju bara till att man inte längre kan pendla direkt mellan Örebro och Eskilstuna utan måste stiga om i Arboga. Sådana förändringar är väldigt negativa för pendlingsmönstret.

Det blev i första utkastet till förslag inga förbindelser mellan Örebro och Stockholm efter kl. 20.07 och inte längre några direktförbindelser mellan Mälardalen och Arlanda. Dessutom slog man sönder samtrafiken i delar av Mälardalen.

Jag vill i ett senare inlägg komma in på förändringar som ligger utanför Mälardalen och som är kontraproduktiva, för exemplen från Mälardalen är just bara exempel.

Näringsministern har missuppfattat min interpellation om han har uppfattat att regeringen ska driva en speciell trafik bara för pendeltrafiken i Mälardalen. Däremot är det viktigt att hela SJ är inriktat på att stötta pendlingen och i ordets bästa mening bli ett företag som bidrar till tillväxt i regionerna.

Där tror jag att det är viktigt att regeringen är tydlig. Det kan inte bara handla om att driva trafik på kommersiella villkor. Det måste också vara tydligt i regeringens direktiv att SJ:s uppgift är att stimulera tillväxt och ekonomisk utveckling samt ge bra förutsättningar för pendling. SJ måste ha direktiv som klargör de kraven och som gör att man satsar uthålligt i områden som har goda förutsättningar för en frekvent trafik.

Visst ska trafikhuvudmännen gå in och stötta den regionala trafiken i vissa situationer. Men staten har ansvaret för den interregionala trafiken. Det blir förödande om staten kräver att lokala pengar ska sättas in för att klara en trafik som har alla möjligheter att bli kommersiellt lönsam på några års sikt. Det är riktigt allvarligt om statens eget företag slår undan benen för lönsam trafik.

Anf. 27 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Jag vill också inledningsvis säga att jag tycker att Inger Lundbergs interpellation är bra. Hon tar upp en viktig fråga.

I riksdagen har vi beslutat att vi ska ha en effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och för näringslivet i hela vårt land. Det är oerhört viktigt för tillväxten, utvecklingen och företagandet runtom i Sverige. Med dåliga kommunikationer uteblir investeringar och nyetablerande. Det är förödande för utvecklingen om privata satsningar och företagande går om intet på grund av bristfälliga transportsystem.

Möjligheten till arbetspendling med tåg är många gånger en avgörande förutsättning för att människor ska kunna bo var de vill samtidigt

som de kan bredda sin arbetsmarknad eller studera på annan ort. När järnvägen kan garantera en snabb och pålitlig restid kommer oftast resenärerna.

Inger Lundberg och jag representerar Örebro, och där har Mälar- och Svealandsbanorna spelat en viktig roll. När människor vet att det finns bra kommunikationer vågar de också satsa långsiktigt både vad gäller arbete och boende. Men när förutsättningarna för pendlarna hela tiden förändras och framför allt försämras börjar osäkerheten, ifrågasättandet och rädslan att stiga hos dessa människor. Om kommunikationerna förändras och priserna är på tok för höga är satsningarna på ett nytt arbete och att bosätta sig på en bestämd ort inte lika attraktivt eller säkert längre.

När den senaste tidtabellen kom för trafiken på Svealands- och Mälarbanorna, som Inger Lundberg var inne på, blev det en oerhört stor besvikelse och upprördhet i regionen Örebro. I stället för att det ska finnas fler möjligheter att ta sig mellan orterna drar SJ in på flera avgångar. Det är inte bara så; framöver kommer det att bli ännu sämre för pendlarna när det till exempel inte går att åka direkt mellan Örebro och Stockholm utan de måste byta tåg och stå och vänta på en annan perrong. Det kommer att innebära längre restider och färre som ser pendlingen som ett bra alternativ.

I dag kan vi se hur tågoperatörerna, i första hand SJ, dominerar. De drar ned på sin verksamhet, minskar personalen, slutar att stanna vid många stationer, försvårar möjligheten att köpa biljetter och priserna stiger. Det här hotar den regionala pendlingen, som är så viktig för tillväxten runtom i landet. Det riskerar också att försämra de långsiktiga förutsättningarna.

SJ är ett helstatligt tågföretag med av regeringen utsedd styrelse. Där har man en stor möjlighet att ge tydliga direktiv. Men näringsministern verkar tycka att det är bra som det är. Han sade i sitt svar: ”Sammanfattningsvis anser jag att de satsningar som finns i infrastrukturöverenskommelsen tillsammans med SJ:s egna målsättningar bidrar till att lägga en god grund för Mälardalens framtid som en väl sammanhållen och dynamisk region.”

Jag förstår inte riktigt hur näringsministern kan säga något sådant när han vet att verkligheten ser annorlunda ut. Om jag vore näringsminister skulle jag välkomna att arbeta för tillväxtfrämjande åtgärder, att vi ska ha bra kommunikationer, att det finns möjligheter till pendling, att alla oavsett var de bor ska ha bra möjligheter att ta sig till arbetet, att främja tillväxten – inte att hurra för det som sätter krokben.

Anf. 28 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag ska överraska med att inleda med att säga att jag höll med om i stort sett allting som Inger Lundberg sade, även om hon var lite kritisk i sitt tonläge om den politik vi bedriver på området. Inger Lundberg sade viktiga och kloka saker om betydelsen av att satsa långsiktigt på järnvägen och att ge järnvägen långsiktiga arbetsbetingelser så att man kan ägna vardagen åt att bygga långsiktiga relationer med sina kunder och skapa stabilitet i trafiken. Det är vägledande för min attityd i frågorna.

SJ måste ges arbetsro så att det efter många år av stora omställningar, stora svårigheter och stora problem kan ges möjligheter till just det som Inger Lundberg pekar på. Det försöker jag åstadkomma i mitt sätt att sköta det här fögderiet.

Det andra Inger Lundberg sade som jag gärna vill lyfta fram är att det är ingen vits med nya spår om det inte finns någon som kan köra modern och ordentlig trafik på spåren. När man nu satsar så oerhört stora belopp på en enormt ambitiös utbyggnadsplan för banorna i Sverige i infrastrukturpropositionen, måste det naturligtvis vara någon ambition att satsa på den del av infrastrukturen som rullar på dessa världens modernaste spår. Det gör vi, och det har jag gjort.

Där kommer jag in på Sofia Larsens lite konstiga inlägg. Sofia Larsen står och räknar upp långa listor på saker som vi ska spendera mer pengar på, mer av SJ:s pengar på, inte av resenärernas pengar, samtidigt som jag råkar ha tagit reda på att Sofia Larsen röstade för att sätta SJ i konkurs så sent som för ett år sedan. Hon sade nej till det kapitaltillskott som skulle möjliggöra för SJ att bedriva någorlunda stabil och långsiktig utveckling av sin verksamhet. Jag får inte det att gå ihop. Jag tycker att det vore klädsamt om Sofia Larsen här kunde berätta, och för sina väljare i Örebro, hur hon får det att gå ihop med höjda ambitioner för trafiken med flera miljarder mindre pengar till trafiken.

Jag tror att vi kan enas om att det inte är i Sveriges riksdag som man ska fastställa tidtabeller och bestämma hur många stopp det ska vara på enskilda bansträckor, vid vilka stationer, vid vilka kvällar och morgnar. Vi ska gemensamt önska oss att SJ kan finna lönsam trafik som möjliggör pendling mellan så många orter som möjligt i Mälardalen och på andra håll i landet utan att riksdagen ska behöva anvisa speciella pengar och utan att SJ som har en daglig tuff konkurrens med lågprisflyg, bilar och andra alternativ ska behöva ta ut högre priser på andra bandelar för att subventionera trafik som inte bär sig. Det kommer inte att fungera. Vi måste jobba med hjälp av lägre priser, mer attraktivt utbud, bättre skötta vagnar, bättre underhåll, bättre punktlighet och mycket annat för att göra tåget till ett så attraktivt alternativ att resandetillströmningen ökar och på den vägen hålla lönsamheten uppe. SJ är på den vägen. Priserna sänks. Det har varit en prisreform i februari som innebär sänkta biljettpreiser. Jag hoppas att det kommer att motsvaras av ökande resandevolymer. SJ satsar också på kraftfulla investeringar i bättre tåg, bättre underhållna äldre tåg och inköpta nya tåg.

Vi är i huvudsak överens om frågorna. Tåget har framtiden för sig. Det har en viktig roll att spela inte bara för regionala pendlingsmönster, regional arbetsmarknad och tillväxt utan för hela Sverige.

Anf. 29 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag tycker inte heller att vi ska göra tidtabeller i riksdagen, men däremot tycker jag att vi ska titta på hur verkligheten ser ut. Ser vi ting i verkligheten som strukturellt går emot den utveckling vi önskar tycker jag att vi som politiker – vare sig vi sitter i regeringen eller i riksdagen – har anledning att känna oro. De bakslag vi ser i Mälardalstrafiken – jag ska gå in på några andra områden i dag också – leder tanken till att det kan vara så att man satsar för kortsiktigt. Orkar man inte ha långsiktigheten i SJ:s strategi?

I går var jag på en samling med ombud som ska delta i den socialdemokratiska partikongressen. Jag hade själv ingen tanke på denna interpellation, men frågan om tågtrafiken kom upp från många håll. Det känns som att det är en grundbult när det gäller den nya tidens tillväxtpolitik att vi klarar pendlingsfrågorna på bästa möjliga sätt. Därför blir förutsättningarna, strategin och förhållningssättet i SJ en oerhört viktig tillväxtfråga.

Mycket har hänt. Nu finns det två i familjen som jobbar. De har inte jobb på samma ort. De måste ha möjlighet att pendla över ganska långa avstånd. Företagen är beroende av specialkompetens. Ett företag i Degerfors är beroende av att ha tillgång till kompetent personal som kan komma flera gånger i veckan från till exempel Karlstad eller Stockholm. Vi kommer att byta jobb under vår livstid på ett helt annat sätt än tidigare. Det ställer också andra krav på möjligheter till tillväxt och pendling. På utbildningssidan talar vi om att lärosätena ska samverka och komplettera varandra. Då måste man enkelt och snabbt kunna åka mellan till exempel Örebro och Eskilstuna samt mellan Eskilstuna och Stockholm.

Allt det här gör att vi ska ha väldigt tydliga och starka förväntningar på SJ, inte bara som en aktör bland andra utan som en mycket tung aktör, för att utveckla svensk trafikpolitik.

Jag skulle vilja ge ett par exempel som gör mig minst lika bekymrad som diskussionen om Mälardalen. Det ena handlar om Laxå. Laxå är ett väldigt sårbart industrisamhälle, som är oerhört beroende av pendlingstrafik. På 6 500 invånare har man 1 000 inpendlare och 600 utpendlare. Enligt förslag kommer det nu att bli flera indragna turer till hösten. Det är mycket allvarligt för möjligheterna att utvecklas i Laxå.

Det andra exemplet är Degerfors, där man tidigare har haft väldigt bra trafik. Tågen till Karlstad och Oslo har stannat i Degerfors. Det har också varit lönsam trafik. Men där har Linx gått in med nya förutsättningar. Linx är ett av SJ och norska staten samägt företag. I stället för lönsamma stopp i Degerfors slutar man nu att stanna tågen i Degerfors.

De exempel som jag har nämnt är kontraproduktiva. Det är riktigt att vi inte ska sätta tågtidtabellerna här – det kan vi inte. Men när vi ser ett antal tecken på att det blir sämre möjligheter till pendling ute i landet i stället för förbättrade har vi anledning att vara bekymrade.

Anf. 30 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Både näringsministern och Inger Lundberg sade att det var viktigt att ha långsiktiga betingelser. Det kan jag hålla med om. Men om man nu väljer att ha kvar företaget SJ behöver det göras kraftiga insatser.

Det har sagts tidigare här i debatten att regeringen kommer att göra kraftiga satsningar på infrastrukturen, och särskilt satsningar på tåg. Det låter jättebra. Men om regeringen nu vill satsa på järnvägen borde det satsas effektivt och tillväxtvänligt. SJ är en relativt ineffektiv organisation, trots att man har det som kallas trafikeringsrätt på järnvägen utan att ha egentliga skyldigheter. Det ger SJ en monopolställning, där de själva kan välja och vraka bland linjerna och sedan pytsa ut resterande sträckor till andra företag. Här, som på olika andra områden, borde det råda lik-

värdig konkurrens. Det skulle göra SJ mer effektivt och mer tillväxtvänligt.

Det här är min övertygelse. Regeringen har en annan. Man förespråkar fortsatt monopol, där staten ständigt ska tillskjuta pengar i stället för att få en mer sund marknad.

Det förslag som nu ligger från SJ om att dra ned på tider och så vidare riskerar att slå sönder det som under en längre tid har byggts upp, med goda kommunikationer, med möjligheter för människor att bosätta sig i en region och pendla till en annan. Det riskerar att slå undan fötterna på en god tillväxtfaktor.

Får jag avsluta med en konkret fråga till näringsministern: Har han några åtgärder som han är beredd att vidta för att se till att SJ till exempel kan konkurrensutsättas mer och för att göra det möjligt att pendla direkt i Örebro län?

Anf. 31 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Till Sofia Larsen vill jag bara säga att jag inte tycker att hennes inlägg förtjänar att tas på allvar. Det präglas inte av seriositet.

Sofia Larsen har begärt att SJ ska sättas i konkurs. Hon har motionerat om detta, röstat för det och röstat nej till att ge SJ 1,8 miljarder i kapitaltillskott för att just ge SJ arbetsbetingelser. Jag ställer frågan om en kommentar till detta, och hon låtsas som ingenting. Sedan går hon upp och förlänger önskelistan över allt som SJ ska utträta utan pengar, utan att kunna ha en balansräkning som fungerar och utan några som helst arbetsbetingelser, i det uppenbara syftet att få en fin rubrik i hemtidningen om att man begär allt åt alla och sänkta kostnader samtidigt, utan att vilja betala.

Den dialogen tänker jag inte ge mig in i, och jag lämnar Sofia Larsens inlägg åt sitt öde så länge.

Inger Lundberg ger olika exempel på pendlingstrafik som är lönsam och lönsamma stopp som SJ drar ned på. Jag föreslår att man i den dialog som SJ har skyldighet att föra med kommuner, med länsstyrelser, med landsting och med berörda institutioner i regionen – berörda institutioner som har bättre lokalkännedom och representerar människorna på orten – för fram alla dessa argument och hjälper till att förbättra analysen så att SJ inte gör sådana saker som att sluta stanna på ställen där de har lönsamhet. Jag tror inte att SJ gör detta för skojs skull, utan därför att de tror att det är nödvändigt för att komma i balans i ekonomin och för att få långsiktigt uthålliga trafikeringsmöjligheter.

Jag kan väl tänka mig att de inte har all den information, kunskap och förståelse som de som har sin verksamhet på platsen har. Det är också därför som de skickar ut förslag till tidtabell tidigt, med lång framförhållning, just för att möjliggöra den typen av samtal.

Jag tycker att det låter som den konstruktiva vägen framåt. Jag tror att vi som politiker kan enas om att vi förväntar oss att den dialogen ska föras vidare och framåt och att man förhoppningsvis når fram till ett enat synsätt, så att vi slipper stå här i riksdagen eller i Regeringskansliet och bestämma vilka tåg som ska stanna var, vilka avgångstider det ska vara på morgonen och på kvällen och så vidare.

Samtidigt tror jag att vi kan vara överens om att för att det ska vara möjligt att köra sådan här trafik på ett förutsägbart och bra sätt långsikt-

tigt ska vi inte lägga på SJ kostnader för verksamhet som resenärerna inte tycker att det är motiverat att betala för. Då kommer de snart tillbaka till riksdagen igen med behov av nya pengar, och varken riksdagen eller vi vill att vi ska hamna i den situationen.

Prot. 2003/04:79
9 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 32 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag hoppas att vi aldrig kommer att blunda för verkligheten utan hela tiden kommer att se vad som händer ute, om det händer saker som vi tycker är olyckliga och om vi på något sätt kan bidra till att föra verksamheten mera rätt.

Det pågår en dialog. Det händer en del intressanta saker i diskussionen med länstrafiken och när det gäller Mälardalen. Jag hoppas att man kommer en bit på väg.

Jag är mer bekymrad över dialogen när det gäller diskussionerna om Linx och Degerfors, för där är det motstridiga mål. Där talar staten å ena sidan om konkurrensen med flyget Stockholm–Oslo och å andra sidan om pendlingsstrafiken. Där tar pendlingsstrafiken stryk. Jag tycker att det är väldigt allvarligt.

Det finns all anledning för oss att ta en ordentlig politisk diskussion om det här, om vi låter trafiken i områden som Degerfors ta stryk för att lösa de övergripande behoven, liksom om vi låter direktpendlingsmöjligheten Örebro–Eskilstuna ta stryk när vi går över till nya tågslag och så vidare. Nog finns det möjligheter för oss politiker att vara med, och vi bör vara med.

Jag tycker att det finns anledning för regeringen att också vara med i diskussionen om hur SJ långsiktigt utvecklas. Det händer ett antal ting i SJ i dag som inte bara är bra. Jag inser mycket väl att de måste spara och se över sina kostnader etcetera. Det får bara inte bli kontraproduktivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2003/04:294 om kvalitetsproblem i det svenska utredningsväsendet

Anf. 33 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Tobias Krantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att åtgärda kvalitetsproblem i det svenska utredningsväsendet.

Det är glädjande att Tobias Krantz engagerar sig i arbetet med att värna om det svenska utredningsväsendet. Jag delar hans synpunkt att hög kvalitet i utredningarna är en förutsättning för väl övervägda beslut av regeringen och riksdagen.

Vårt utredningsväsende är unikt och väl värt att slå vakt om. Det väcker intresse även i utlandet. Regeringen har också lagt ned stor möda på att vårda det.

Några exempel från senare år är

- en ny kommittéförordning med tydligare krav på kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar,

Prot. 2003/04:79
9 mars

- en ny kommittéhandbok med utförliga checklistor och annan vägledning för hur man planerar, genomför och redovisar utredningsarbetet,

- ett utbildningsprogram för kommittésekreterare samt
- nya riktlinjer om hur man genom krav och påpekanden i kommittédirektiv lägger grunden för kvalitet i kommittéernas arbete.

En annan åtgärd som regeringen har vidtagit för att främja kvalitet i utredningsväsendet är att bilda en särskild enhet i Regeringskansliet för administrativt stöd till kommittéerna. Till den enheten (Kommittéservice) har det också knutits en språkexpert som hjälper kommittéer med den redaktionella och språkliga utformningen av deras betänkanden.

Riksrevisionen lade nyligen fram sin rapport *Förändringar inom kommittéväsendet* (RIR 2004:2). Rapporten bygger på uppgifter om kommittéer bakom betänkanden i 2002 års SOU-serie. Åtta av dessa kommittéer har Riksrevisionen valt ut slumpmässigt och granskat för att närmare belysa kommittéväsendet i olika avseenden.

Riksrevisionens rapport mynnar ut i slutsatsen att förbättringar har skett under senare år men att det också finns kvarstående brister som behöver åtgärdas och följas upp. Regeringen välkomnar rapporten och vill givetvis ta till vara alla möjligheter till förbättringar.

Riksrevisionen har emellertid inte kunnat ta hänsyn till alla de kvalitetshöjande åtgärder som jag här just gav exempel på. En del av åtgärderna har nämligen vidtagits *efter* det att de utredningar avslutades som Riksrevisionen har granskat. Andra vidtagna åtgärder ligger i tiden så nära dessa utredningar att de inte kan ha hunnit verka just för dem. Det gäller till exempel de riktlinjer om hur kommittédirektiv utformas som Statsrådsberedningen gav ut våren 2002 och som innebär följande nyheter:

- Riktlinjer ges om hur man i kommittédirektiv säkerställer att utredningar levererar konsekvensbeskrivningar och författningstext.
- Tidsangivelser för avlämnande av utredningsbetänkanden bör i ökad utsträckning samordnas med propositionsplaneringen.
- Regeringsbeslut om förlängd utredningstid bör ha formen av tilläggsdirektiv.
- En checklista för beredning och planering av kommittédirektiv har tillkommit.

Ytterligare åtgärder är på gång. På uppdrag av Regeringskansliet analyserade ett par forskare hösten 2002 olika kvalitetsaspekter i 20 betänkanden i 2001 års SOU-serie. Forskarnas analys publicerades i en rapport (Kim Forss & Marie Uhrwing, *Kvalitet i utredningsväsendet – utveckling och tillämpning av en modell för att bedöma kvaliteten på kommittéarbeten*). Slutsatserna i den rapporten och från andra utvärderingar av kommittéväsendet följs nu upp av en arbetsgrupp i Regeringskansliet. Arbetsgruppen gör bland annat en undersökning av hur de som medverkar i kommittéarbete använder sig av kommittéhandboken och vilka synpunkter de har på bokens innehåll och utformning.

Regeringen arbetar fortlöpande med att säkerställa en hög kvalitet i det viktiga underlag för regeringens och riksdagens beslut som kommittéernas betänkanden utgör. Resultatet av arbetet redovisas för riksdagen med jämna mellanrum. Regeringen lämnar dessutom i budgetproposit-

ionen en årlig redogörelse för regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse *Kommittéberättelse 2003* skrev konstitutionsutskottet i sitt betänkande (bet. 2002/03: KU31) att utskottet följt regeringens arbete med att stärka kommittéväsendet och höja kvaliteten i kommittéarbetet. Utskottet noterade med tillfredsställelse att regeringen bedriver utvecklingsarbetet med den inriktning som utskottet tidigare förordat.

Anf. 34 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag ber, förstås, att få tacka statsrådet för svaret. Utredningar av hög kvalitet har länge varit en svensk paradgren. Så är det tyvärr inte riktigt längre. Riksdagens revisorer konstaterade redan för sex år sedan att det fanns betydande brister i det svenska utredningsväsendet, och den rapport som nyligen har kommit från Riksrevisionen visar att många av de här bristerna fortfarande kvarstår.

Många av de slutsatser som utredningarna kommer fram till är inte tillräckligt väl underbyggda. Kontakten med forskning är bristfällig, och det brister i analysen av vad olika förslag som utredningar lägger fram kostar.

Det är två exempel som särskilt har frapperat mig. En oberoende granskning 1998 visade att mindre än hälften av utredningarna höll tillräckligt hög kvalitet. Det handlade bland annat om att den sakliga grunden för slutsatser och resonemang var alldeles för dålig. Det andra exemplet är att Regeringskansliet själv i en rapport har tagit fram uppgifter om hur det ser ut med kontakter med forskningssamhället. Endast i 15 % av fallen hade utredningen hög grad av kontakt med forskningen. I 65 % av fallen var det en någorlunda hög grad av kontakt med forskningen, och i 20 % av fallen förekom ingen kontakt med forskningen över huvud taget.

Då kan man fråga sig: Hur ska man kunna hålla hög kvalitet i utredningsväsendet med den här typen av siffror?

Statsrådet redovisar i sitt svar till mig flera åtgärder. Jag tycker att flera av dem är bra. Jag välkomnar dem. Samtidigt undviker egentligen flera av de här förbättringsförslagen det som är huvudproblemen. Det handlar egentligen om åtgärder på marginalen. Det kan vara viktiga åtgärder, men det är ändå åtgärder på marginalen.

Jag tycket att statsrådet undviker att ta upp det som är de centrala problemen i det svenska utredningsväsendet i dag. En aspekt som också Riksrevisionen pekar väldigt tydligt på handlar om att utredningar har alldeles för lite tid till förfogande för att kunna lösa de uppgifter som statsmakterna, regeringen, har lagt på dem.

En annan aspekt som Riksrevisionen tar fasta på handlar om att utredningsdirektiven inte är tillräckligt precist skrivna. Enkelt uttryckt kan man säga att det inte är så lätt för de olika utredningarna att ge ett riktigt bra svar om de inte förstår frågan, om inte frågan är tillräckligt tydligt uttryckt.

Vi brukar säga, herr talman, att Sverige är ett av de länder i världen som mest ivrigt tillsätter utredningar. Ibland går kanske utredningstillsättandet till överdrift. Ibland blir det en undanflykt för att man inte vågar ta

tag i politiskt känsliga frågor. Man vågar inte komma till skott. Då till-
sätts en utredning.

Samtidigt finns det en hel del frågor som behöver utredas på djupet,
som behöver analyseras på djupet, som behöver en grundlig analys, en
grundlig studie. Då är de här frågorna av central karaktär. Då måste de
här frågorna verkligen tas tag i.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om de två centrala aspekterna, som
Riksrevisionen pekar på: Kommer de utredningar som tillsätts framöver
verkligen att få den tid som behövs för att utreda de frågor som regering-
en har sagt till dem att utreda? Kommer vi att få se precisare och mer
tydligt angivna utredningsdirektiv, så att utredningarna kan fullgöra de
uppgifter som vi har all anledning att förvänta oss att de ska fullgöra?

Anf. 35 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Vad är en svensk utredning? Den frågan ställer jag, och
jag besvarar den så här:

Den är en tålmodig genomlysning av en stor samhällsfråga inriktad
på konkreta åtgärder. Den blandar politiker, folk av facket, ämbetsmän
och forskare. Den använder sig av forskningens rön. Den låter den brytas
mot beprövad erfarenhet, och den gör en bedömning av de praktiska och
politiska förutsättningarna för att genomföra olika förändringar. Den är
så oväldig som direktiven medger. Den ska prestera resultat men också
belysa alternativa handlingsvägar.

Det är inte jag själv som har formulerat detta, utan det är Gunnar
Wetterberg som också har intresserat sig mycket för det svenska utred-
ningsväsendet. Jag tycker att han väl fångar en definition av vad vi i dag
skulle vilja karakterisera som en idealisk svensk utredning. Jag menar att
den måste vara en produkt av det långa fina arv vi har på utredningsvä-
sendets område, men vårt utredningsväsende kan inte stå stilla och full-
komligt hamna i otakt med vår samhällsutveckling i övrigt.

Jag har varit verksam som tjänsteman i Regeringskansliet länge. Jag
tror att vi var många som led svåra kval åtminstone under 60- och 70-
talet, då det just var alltför vanligt att göra som Tobias Krantz beskriver.
Så fort ett problem dök upp tillkallade man en utredning som för det
mesta begravnade sig under tre, fyra, fem år – ja, det fanns exempel på åtta
till tio år – innan den kom till någon slutsats. Säkert blev materialet gedi-
get utredd, men under tiden hade världen hunnit förändras.

Den tiden vill jag inte tillbaka till. Jag tycker att det är en vettig ut-
veckling som vi har sett i det avseendet under de senaste tio åren att man
har varit beredd att göra sitt utredningsarbete snabbare och mer effektivt.
Det tycker jag att man snarast ska vara glad för.

Jag delar självklart Tobias Krantz oro över att det dyker upp en del
andra problem. Kvaliteten kan bli lidande, och vi har sett exempel på det.

Jag tycker att Riksrevisionen med rätta pekar till exempel på två fak-
torer som Tobias Krantz också tog upp, nämligen att tiden ibland kanske
blir alltför pressad – vi måste måna om att så inte blir fallet – och att
direktiven inte alltid äger den precision som man skulle önska. Här finns
förvisso förbättringar att göra. Men som jag var inne på i mitt svar är vi
fullt verksamma med att åstadkomma dessa förbättringar och att bejaka
den modernisering som vi har sett och ser av utredningsväsendet men att
hela tiden samtidigt säkra högsta möjliga kvalitet.

Jag kan bara ånyo betona att jag gläder mig över att Tobias Krantz, och jag hoppas att det gäller fler i riksdagen, fortsatt engagerar sig i dessa frågor och ger oss i Regeringskansliet det stöd som vi kan behöva för ett angeläget arbete.

Anf. 36 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Ömsom vin, ömsom vatten, måste jag karakterisera statsrådets senaste inlägg som. Jag blir inte riktigt klok på ministerns egentliga position. Å ena sidan säger ministern att det nu sker en modernisering av det svenska utredningsväsendet. Å andra sidan konstaterar statsrådet precis som jag att det finns stora kvalitetsbrister i det svenska utredningsväsendet som det är i dag. Ministern måste göra klart för sig vilken analys som är den viktiga och vilken som ska vara grundval för vilken politik regeringen har på detta område.

Jag tycker att det frapperande är att vi får allt sämre och allt mindre väl underbyggda utredningar. Och det leder till allvarliga brister i de beslut som vi fattar i riksdagen, och det får också allvarliga konsekvenser för de beslut som regeringen fattar därför att underlaget inte är tillräckligt bra.

Jag har erfarenhet från forskning och har läst en hel del utredningar under en tidsperiod. Jag har forskat om regionala frågor, och jag har sett hur utredningarna på detta område under 30–40 år har blivit betydligt sämre och betydligt mindre väl underbyggda. Jag tror att det är på samma sätt på rätt många områden, precis som Riksrevisionen och tidigare Riksdagens revisorer har konstaterat. Utredningarna blir mindre välunderbyggda, och därför fattar vi också sämre beslut.

Jag ska ta upp en annan sak som också har med utredningsväsendet att göra och som anknyter till den fråga som vi just nu diskuterar. Det handlar inte bara om kvaliteten, som jag menar är ett bevis på att utredningsväsendet i Sverige håller på att förfläckas, utan det handlar också om den medborgerliga förankringen och öppenheten i processen kring kommittéerna och utredningarna. Här ser vi att antalet parlamentariska kommittéer har minskat kraftigt under de senaste 20 åren. 1981 var en tredjedel av utredningarna parlamentariska kommittéer med en bred politisk sammansättning. 2002 var bara en tiondel av utredningarna parlamentariska. Samtidigt ser vi att antalet utredningar som är så kallade enmansutredningar och som leds av särskilda experter, tjänstemannautredningar, och som är utan politisk kontroll och utan politisk insyn har ökat från 40 % till 62 % under en 20-årsperiod. Jag tycker att det är allvarligt eftersom det är väldigt viktigt att vi får en tydlig medborgerlig insyn och en medborgerlig kontakt tidigt i en beslutsprocess. De tendenser som vi har kunnat se under de senaste 20 åren verkar i klart motsatt riktning.

En annan sak som också har med den medborgerliga öppenheten och insynen i processen att göra handlar om hur vi förfar med det underlag som utredningarna och kommittéerna kommer fram till, det vill säga remissförfarandet. Att utredningarnas förslag, efter att de har lagts fram, går ut på en bred remiss är också något som jag uppskattar med det svenska utredningsväsendet. Det handlar delvis om kvaliteten genom att olika remissinstanser granskar förslagen. Men huvudsakligen handlar det

om att fler ska få tycka till och att vi ska få förankring för de förslag som så småningom läggs fram.

Riksrevisionen pekar också i sin rapport på att det viktigaste med remissomgången kanske handlar om att man får en offentlig debatt som är viktig. Men vi ser en tendens till att de större och bredare remissomgångarna blir allt färre. I stället bjuder regeringen in till remissmöten, hearingar och så vidare där det inte alls finns samma möjlighet att ge bra och tydliga synpunkter på de utredningsförslag som har lagts fram.

Min fråga till statsrådet gäller först och främst vilken egentlig analys som regeringen har av tillståndet i utredningsväsendet och på vilket sätt regeringen kommer att återkomma till riksdagen för att presentera tydliga åtgärder. Kommer det att vara regelbundna avstämningar för riksdagen när det gäller hur man hanterar utredningsväsendet? Och beträffande de andra frågorna: Hur skapar vi en bättre medborgerlig förankring för det svenska utredningsväsendet enligt det som jag har talat om här?

Anf. 37 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag trodde att det framgick av mitt förra inlägg vilken position jag intog. Men för att formulera den kort och kärnfullt kan jag säga att jag är stolt över men inte nöjd med det svenska utredningsväsendet. Jag menar att det finns anledning att vara stolt över det unika utredningsväsende som vi har i Sverige och att vi vårdar oss om det. Jag menar bestämt att vi har gjort det och att vi gör det. Men självklart kan det fortsatt finnas brister som behöver åtgärdas. Men jag uppfattar inte Riksrevisionens rapport såsom Tobias Krantz beskriver den i sin ursprungliga fråga – som en svidande vidräkning. Det är faktiskt inte en rättvis karakteristik. Tvärtom visar och säger Riksrevisionen tydligt att man tycker att utredningsväsendet i mångt och mycket fungerar väl och att många brister och svagheter som har kunnat råda tidigare har åtgärdats.

Vi ska också betänka att det är ett ganska litet urval av utredningar som Riksrevisionen har gått igenom. I Regeringskansliet går vi nu väldigt noga igenom Riksrevisionens rapport. Men vi måste se ordentligt om detta återspeglar enstaka brister i en eller annan utredning eller om det faktiskt rör sig om mer generella problem. Jag tror att Tobias Krantz ska vara lite försiktig med att dra för vittgående och svepande slutsatser av en kritik som baserar sig på ett slumpartat urval av några enstaka utredningar.

När det är sagt vill jag återigen understryka att alla goda idéer som kan komma oss till del om hur vi ska göra utredningsväsendet bättre är välkomna. Jag önskar mig inte tillbaka till den tid – här tycker jag att Tobias Krantz verkar falla offer för nostalgi och sentimentalitet – då vi hade tunga parlamentariska utredningar. Det var väldigt vanligt att de arbetade under en oändlig massa år. Det var exempel på den typ av utredningar som jag nämnde inledningsvis. Det tror jag är till förfång för en levande och öppen demokratisk debatt. Framställ inte detta som ett mönster av öppenhet. Visst fanns det en insyn från parlamentariker, och det var välkommet, men i själva verket förhöll det sig på det viset att viktiga politiska sakfrågor bokstavligen talat försvann från dagordningen och begravdes i kommittéer. Det var sannerligen ingen öppen process. På den punkten tycker jag att det är ett väsentligt bättre system som vi har i dag där utredningarna ändå jobbar snabbare och spelar en roll i växelver-

kan med en allmän debatt kring väsentliga och brännande politiska frågor. Men vi ska naturligtvis se till att de får tillräckligt med tid och tillräckligt med resurser för att säkra den kvalitet som jag tror att vi bägge värnar om.

Anf. 38 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jo, Gunnar Lund, det är en svidande vidräkning som Riksrevisionen gör med det svenska utredningsväsendet. Hur ska man annars tolka de slutsatser som har kommit fram? Utredningar och slutsatser är inte tillräckligt väl underbyggda. Kontakten med forskningen är bristfällig. Det brister tydligt i analyser av vad olika utredningsförslag kostar. Dessutom har de här signalerna kommit under en väldigt lång tid. Riksdagens revisorer har konstaterat detta. Riksrevisionen refererar i sin rapport ett antal olika analyser som gjorts och som alla pekar i samma riktning. Så visst är situationen allvarlig. Visst finns det allvarliga brister i det svenska utredningsväsendet. Det är en svidande vidräkning som Riksrevisionen gör.

Sedan tycker jag att statsrådet i en alltför raljant ton viftar bort de farhågor som finns om brister på ökad öppenhet och insyn i de utredningar som pågår. Jag tycker att vi ser en oroväckande tendens till att alltfler utredningar enbart blir enmansutredningar och enbart styrs och leds av experter utan att folkvalda politiker får vara med tidigt i processen. Det fungerar så i en politisk beslutsprocess – det vet ju Gunnar Lund rätt väl – att om man ska kunna påverka en politisk beslutsprocess handlar det om att vara med väldigt tidigt i den beslutsprocessen, ta fram kunskapsunderlag, analysera kunskapsunderlagen och ange olika riktningar som man kan tänkas gå i. Om man inte är med tidigt i processen ställs man ofta inför ett fait accompli, där man tvingas väljas mellan ett begränsat antal lösningar. Man ställs alltså inför ett fullbordat faktum, och man har inte den valmöjlighet som man borde ha. Därför är det ett otroligt viktigt demokratiproblem att alltfler utredningar leds av experter och att den parlamentariska insynen inte finns. Här skulle jag vilja se – om det nu är Gunnar Lunds eller regeringens position – en kraftig tillnyktring från regeringens sida på just den här punkten.

Anf. 39 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag tror att jag i huvudsak har sagt vad jag behöver säga. Jag vill bara återkomma till Riksrevisionens rapport. Jag har läst den, och jag har också tagit del av de plus och minus som man går igenom där. Förslagen är intressanta och bra, och jag tänker ta fasta på dem, men det är inte precis några omvälvande förändringar som föreslås. Det skulle vara motiverat om man ansåg sig ha gjort en svidande vidräkning med det svenska utredningsväsendet. Man föreslår att man innan direktiv beslutas bör föra en dialog om direktiven, inte bara som brukligt är med ordföranden utan också med utredningens sekreterare. Jag tycker att det är en god tanke.

Man föreslår för det andra att förstudier bör göras av departementet innan direktiv beslutas eller av kommittén själv i början av utredningsarbetet. Det tycker jag också är bra. Det sker redan på många håll. Så delvis lever man upp till det, men vi ska se närmare på det.

För det tredje föreslår man att utredningsuppdraget inte bör betraktas som slutfört förrän krav på ekonomiska analyser har uppfyllts. Inte minst för mig som arbetar på Finansdepartementet är det en gudi behaglig rekommendation. Den tänker jag ge allt tänkbart stöd och försöka förverkliga, men som Tobias Krantz säger: Låt oss ha ett lite nyktert perspektiv på den här rapporten och på den kritik som har framkommit.

Jag vill understryka igen att regeringen redan gör och har gjort rätt mycket för att råda bot på de brister som kan ha funnits. Naturligtvis återkommer regeringen, som jag sade i mitt inledande svar, till riksdagen i den här frågan. Det gör vi löpande, det gör vi en gång om året i en särskild rapport och det gör vi också i samband med budgetpropositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM71 Gasförordningen *KOM(2003)741* till näringsutskottet

10 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU9

Utbildningsutskottets betänkanden 2003/04:UbU4 och UbU6

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2003/04:SfU7 och SfU8

Socialutskottets betänkanden 2003/04:SoU4 och SoU5

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2003/04:79 Höjda begränsningsbelopp för redares skadeståndsansvar

2003/04:80 Moderniserad konkurrensövervakning

2003/04:83 Digitala färdskrivare vid vägtransporter

Motioner

med anledning av prop. 2003/04:65 Rökfria serveringsmiljöer

2003/04:So14 av Jörgen Johansson (c)

2003/04:So15 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)

2003/04:So16 av Gunnar Andrén och Tina Acketoft (fp)

2003/04:So17 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 5 mars

2003/04:329 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Bosse Ringholm

Distanshandel inom EU över Internet

2003/04:330 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Husbyggen i Knivsta

den 8 mars

2003/04:331 av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Lagen om allmänna bostadsföretag

den 9 mars

2003/04:332 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Tingsrätternas framtida organisation

2003/04:333 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Barbro Holmberg
Kommunernas ansvar för flyktingmottagandet

2003/04:334 av *Stefan Attefall* (kd) till statsrådet Berit Andnor
Jämställda pensioner

2003/04:335 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Insatser från arbetsförmedlingen

2003/04:336 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Berit Andnor
Situationen för familjer som har barn med funktionshinder

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 mars

2003/04:863 av *Karin Thorborg* (v) till utbildningsminister Thomas Östros

Forskningsanslaget till Mälardalens högskola

2003/04:864 av *Berndt Ekholm* (s) till statsrådet Carin Jämtin
Bistånd till militära insatser

2003/04:865 av *Kent Olsson* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Speciell EU-representant för Tibet

2003/04:866 av *Ulf Sjösten* (m) till socialminister Lars Engqvist
Rättspsykiatrisk vård i Sverige

Prot. 2003/04:79

9 mars

den 8 mars

2003/04:867 av *Hans Backman* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Statens biografbyrå

2003/04:868 av *Birgitta Carlsson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykqvist
Djurskyddsmyndighetens befogenheter

den 9 mars

2003/04:869 av *Gustav Fridolin* (mp) till miljöminister Lena Sommestad
Statligt avverkningsstopp i skogar med höga naturvärden

2003/04:870 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Carin Jämtin
Situationen för HBT-personer i Uganda

2003/04:871 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till justitieminister
Thomas Bodström
Domstolsorganisationen

2003/04:872 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Fasta KA-batterier

2003/04:873 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister
Leni Björklund

Gotland, tullen och GotSam

2003/04:874 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky
Nätnyttomodellen

Frågorna 2003/04:863–866 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

Frågorna 2003/04:867–874 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 3 mars

2003/04:825 av *Sten Tolgfors* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Wärnerssonpengarna

den 5 mars

2003/04:780 av *Ulf Holm* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog
Bevarande av spannmålsmagasin

2003/04:802 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Berit Andnor
Förebyggande åtgärder för att hindra sekters utbredning

Prot. 2003/04:79
9 mars

2003/04:827 av *Kent Olsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Kulturarv för alla

Svar 2003/04:825 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 mars.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

15 § Kammaren åtskildes kl. 15.54.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om frågestund.....	1
3 § Meddelande om ändringar i kammarens ärendeplan	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
5 § Svar på interpellation 2003/04:296 om statsbesöket i sultanatet Brunei.....	2
Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	3
Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp)	4
Anf. 4 EWA BJÖRLING (m).....	5
Anf. 5 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	5
Anf. 6 HENRIK S JÄRREL (m)	6
Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	7
Anf. 8 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	8
Anf. 9 CARL B HAMILTON (fp)	9
Anf. 10 EWA BJÖRLING (m).....	9
Anf. 11 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	10
Anf. 12 HENRIK S JÄRREL (m)	10
Anf. 13 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	10
Anf. 14 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	11
Anf. 15 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	12
6 § Svar på interpellation 2003/04:303 om Sveriges närvaro i Afghanistan.....	12
Anf. 16 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	12
Anf. 17 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	13
Anf. 18 EWA BJÖRLING (m).....	14
Anf. 19 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	15
Anf. 20 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	15
Anf. 21 EWA BJÖRLING (m).....	16
Anf. 22 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	17
Anf. 23 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	17
Anf. 24 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	18
7 § Svar på interpellation 2003/04:302 om järnvägstrafik för uthållig tillväxt	18
Anf. 25 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	18
Anf. 26 INGER LUNDBERG (s).....	19
Anf. 27 SOFIA LARSEN (c)	20
Anf. 28 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	21
Anf. 29 INGER LUNDBERG (s).....	22
Anf. 30 SOFIA LARSEN (c)	23
Anf. 31 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	24
Anf. 32 INGER LUNDBERG (s).....	25
8 § Svar på interpellation 2003/04:294 om kvalitetsproblem i det svenska utredningsväsendet.....	25
Anf. 33 Statsrådet GUNNAR LUND (s)	25

Anf. 34	TOBIAS KRANTZ (fp)	27
Anf. 35	Statsrådet GUNNAR LUND (s)	28
Anf. 36	TOBIAS KRANTZ (fp)	29
Anf. 37	Statsrådet GUNNAR LUND (s)	30
Anf. 38	TOBIAS KRANTZ (fp)	31
Anf. 39	Statsrådet GUNNAR LUND (s)	31
9 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	32
10 §	Förnyad bordläggning	32
11 §	Bordläggning	32
12 §	Anmälan om interpellationer	33
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	33
14 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	34
15 §	Kammaren åtskildes kl. 15.54.	35

